

# CRVENI BARJAK

GLASILO SOCIJALNO-DEMOKRATSKE STRANKE U DALMACIJI.

Bijeda se ne ragja zi  
zlobe kapitalista, već  
rgjavim socijalnim si-  
stemom, privatnim  
vlasništvom; stoga mi  
ne propovijedamo mr-  
žnju prema osobama,  
ili klasi bogataša, već  
naprosto zagovarano  
prijevu potrebu jedne  
socijalne reforme, ko-  
ja bi za temelj ljud-  
ske zajednice posta-  
vila zadružno vlasni-  
štvo.

C. Prampolnii.

Izlazi svakog 1. i 3.  
u utorka u mjesec

Pojedini broj 10 filira. - Pretplata iznaša na godinu K 3-20; na pol godine K 1-60. Za inozemstvo na cijelu godinu K 6-40; na pol godine K 3-20. Pretplata se plaća unaprijed. Pisma i novci šalju se na druga F. Pazinovića u Spljetu. - Vlasnik, nakladnik i odgovorni urednik Ivan Angelicchio. - Administracija i uredništvo: Savez medju radnicima, 208. — Pučka Tiskara - D.r V. Iljadica i drugovi.

## Jukić - pomilovan.

„Nesretan je onaj narod, gdje milost vojvode djeluje mjesto pravice“.

VOLTAIRE.

### Još jedan atentat na Cuvaja! Njegov značaj.

Svi su već bili zaboravili da u Hrvatskoj neme više slobode, da na mjesto zakona i konstitucionalnih garancija vlada samovolja tiranâ, koja se uosobljava u kraljevog komesara Cuvaja; svak se nekako bio prilagodio misli, da je Hrvatska jedna velika robijašnica, a sam hrvatski narod skučen pod kopitom policijske tiranije, tek što je imao dostatne snage da diše i da uživa, slušajući kako osvetničke i oslobodilačke vojske na Balkanu uz skupu cieniu najbolje narodne krvi, tjeraju iz rodjene grudi zatiratelje pravice i slobode...

U socijalnoj tami hrvatskoga života zabljeska još jednom hitac iz revolvera i pot-sjeti robove da i kod kuće ima tirana...

Iz bezimene mase naroda, našao se je još jednom mladić, koji je htjeo da zemlju oslobodi od onoga koji je on mislio da je zaprieka normalnom razvoju naroda, a pošto nije uspio, sam je sebi smrt zadao.

Puštamo sada da obožavatelji tiranâ i tiranije trkaju u crkve da se bogu klanjaju i zahvaljuju što je od smrti zaštedio kraljevskog komesara Cuvaja.

Nama se druga dužnost nameće, da naime ispitamo stanje ovog nesretnog austrijskog Babilona baš u ovim sudbonosim časovima. Mnogi će zažaliti da se je narodni osvjetnik žrtvovao bez da je svoga cilja postigao, kao što su žalili da se Jukić žrtvovao a da Cuvaja nije ubio.

Mi kažemo: drago nam je da je i ovaj put Cuvaj kožu neprobušenu sačuvao; ali kažemo živ ili mrtav, onaj u koga se puca, u stvari ništa ne mjenja. Ne puca se protiv osobe, nego protiv zla kojega ta osoba prestavlja. Sutra ako otide Cuvaj, moći će bez brige da se svietom šeta, niko ga neće ni krivim okom pogledeti, ako pak dodje drugi na njegovo mjesto, može jednako da postane nišanom narodnog ogorčenja.

Narodu su usta začepljena: štampu je stigao bič preventivne cenzure, u načinu da je pravi urednik hrvatskih novina državni odvjetnik; Sabor je zatvoren i narod vrši samo ulogu krave muzare, a ako će se u

skoroj ili dalekoj budućnosti Sabor sazvati, to će usliediti nakon izbora i to ako današnjim krotiteljima hrvatskoga naroda uspije da obave korupciju u velikom obsegu, naime da sa svakim nasiljem i nezakonjem iskrive narodnu volju — a onda, kad narod ne može da drukčije reče kako misli, logično je, atentati govore za njega.

\*\*

Državni odvjetniče! K sebi plavu olovku! Ovo nije odobravanje atentata, nego tumač, analiza razlogâ! Historičara zadaće nije da osuđuje ni riješava, nego da ispituje razloge. A to mi i radimo.

\*\*

Austrijsko je carstvo isticalo svoj zadatak koga je moralo da izvrši na Balkanu. Dogadjaji koji se odigravaju i poprimaju krvavo priznanje, isključuju Austriju Balkana.

Smije li Austrija da se tuži i da što poduzme e da joj se ostavi slobodan put? Što će navesti u svoju korist da ju se prizna dostojnom jedne takove kulturne zadaće?

Hoće li se podičiti sa svojim režimom i Cuvajevima u Hrvatskoj, sa svojim progona i svoga što odaje istinom i slobodom?

Što su Balkanske države uradile, korak je očajnika. Znale su one kakova je ova Austrija, pak su svoju eksistenciju izložile ili da ih nestane ili da Austriji zakrče put na Balkanu.

Kako se Austrija ozloglasila ako ne sa svojim zabranama, sa svojim zapljenama, sa svojim nezakonjima i progona?

Ako će Austriji uspjeti da prst obraza spasi u ovoj igri, u kojoj se o njoj i o Turskoj radi, to će biti njezin posao. Sada neka pazi što radi. Narodi nisu više čopori otnova. Svak žudi za dobrim, za pravicom i slobodom. Ona sada ima jedini posao da spasava sebe i da si obezbiedi opstanak, a to će postići jedino hodajući drugom stazom,

a ne po onoj po kojoj je do sada hodala, a koja ju je osamila i u kući — i vani nje.

Što je dočekala, to je sama sebi pripravila! Što ko dilja, pred njim pada...

To joj poručuje i predočuje ovaj drugi atentat na kraljevog komesara Cuvaja.

Austrija se svima zamjerila unutar svojih granica i preko njih. Red je da se barem sa svojim narodima pomiri; ako neće da postane žudjeni plien velikih i malih vlasti, koje je okružuju, neka smatra nas sviju gradjanima a ne podanicima, ili još gore: neka svojim narodima mjesto maslinove grane pruži slobodu.

Uzalud joj graditi velike ratne djamije, koje nas do posljednje kapi krvi isisavaju; uzalud joj dizati utvrde i nizati topove i bajunete na granicama — robovi su vazda bili slabi vojnici...

Austrijo: sloboda i pravica mogu da te spase; one moraju da ti postanu štit obrane, one moraju da ti razlog opstanka opravdaju.

Na to te potsjeća ovaj drugi atentat na eksponente tvoje nezakonitosti i tiranije.

### Sveštenici i politika.

„Što se mene tiče, otvoreno kažem da sa velikim pečalom gledam jednoga sveštenika kada se baca u vrtlog izbornih borba, u kojima imaju udjela osobni interesi, strasti, mržnje i stranačke optužbe.

„Sveštenička haljina lahko će se okaljati, valjda i poderati,

„Sveštenik kao Isukrst, kojega predstavlja, mora da bude čovjek mira, otac sviju ljudi, od dobrih i zlih, za dovesti sviju k spasu, u svojem podnošaju mora biti takav, da mu se do potrebe nikada ne zatvori vrata u lice.

„Radi toga neka se nikada ne metne na čelu stranaka i nikada neka ne podupire ove ili one kandidate.

„Dobro duša to ne dozvoljava; svojstvo Pastira i Otca se time ne sudara.

„U ovom slučaju pravo i dužnost gradjanina mora da popusti pravu i dužnosti sveštenika.



„Naš Isukrst i Apoštoli življahu vazda medju narodom i pretvorise poganski svijet u kršćanski; ipak se nikada nisu upleli u političke stvari.

Tako piše u svojoj knjizi *Al di là delle Alpi* jedan veliki crkveni dostojanstvenik, Bonomelli. Ali iskustvo i svakidanja pisanja „Hrvatske Straže“ i manji klerikalni papigi, dokazuje da je papima do izbora i politike a ne do vjere i do duša. Dapače otvoreno istovjetuju klerikalizam sa vjerom. To je fiksa ideja i spljetskog „Dana“.

Mi, koji smo smatrani heretičarima imamo nešto pristojniji pojam o vjeri nego popovi i za to ne istovjetujemo vjeru sa klerikalizmom.

Vjera je jedno a klerikalizam nešto drugo. Vjera bi morala da bude nešto intimnoga, osjećaj pojedinaca ili kolektivnosti, koji se nebi morao da vuče po blatu političkih borba, a još manje da se ti osjećaji, Bog, vrag, Gospa, križ, tamjan i sveta voda rabe kao argumenti, kao oružje protiv drugih političkih stranaka.

Popovi su mudri ali ni drugi nisu čuci. Oni bi htjeli da u ime Boga, vraga, križa i svete vode osvoje političke položaje, koje okupiraju druge stranke. Ako te stranke odvrata šilo za ognjilo, onda se komedijanski zgražaju nad bezbožtvom tih stranaka i zovu u pomoć policiju i zakone da im pomognu satrti političkog neprijatelja.

Kada bi sveštenici držali svoga Boga u Tabernakuli, križ i svece ne iznašali na političko poprište, niko ih nebi napadao, ali, kada su to njihova politička sredstva, sami ih izlažu ruglu, napadajima, kritici i t. d.

Kada je vjera ista stvar što i klerikalna stranka, kler ne može, ne ima pravo da traži zaštite od vlasti: dakle ide u boj da zadade udaraca, ali mora da bude pripravan da ih i primi.

A kada u stranačkim borbama popovi izvuku gori kraj, uzalud da kriču kao uspaljene guske.

A na njihove himbene žalbe da vjera propada moramo da se veselimo, jer bez Boga nema ništa, to im je kazna, jer Bog nije s njima nego s nama; jer mi sa Bogom, sa svetcima i sa vjerom ne trgujemo niti pokrивamo političke prljavštine.

Poslovni broj Pr 46/ 12/

#### U IME NJEGOVA VELIČANSTVA CARA!

C. K. okružni sud u Šibeniku kao kazneni sud prve molbe u tiskovnim poslovima riješavajući u nejavnoj sjednici o predlogu mjesnog c. k. državnog odvjetništva 9/10 1912 Pr. VI 46/ 12/ 1 sudio je:

A). Sadržaja ulomaka članaka:

I. pod naslovom „Nesvjesnici“ od riječi „Pitamo“ do „nesvjesnici“ (II strana i II stupac)

II i III. pod naslovom „Političke delikvencije“ od riječi „Mi se u svemu“ do „djela“ pak od riječi „protiv“ do „progonite“ (II strana III stupac) III strana I stupac)

IV. pod naslovom „Patriotsko vaspitanje“ od riječi „Medjutim“ do ratova (III strana III stupac)

V. i VI. pod naslovom „Bilješke“ od riječi „Religija“ do „srebra“ pak od riječi „Ali popovi“ do „srebra“ (IV strana I stupac)

VII. pod naslovom „Voze se u kočiji“ od riječi „praćen“ do riječi „od njega“ (IV strana II stupac)

Štampanih u broju 12 periodičnog časopisa „Crveni Barjak“ objelodanjenog u Šibeniku dne 8/10 1912 tiskom Pučke Tiskare pod odgovornim uredništvom Ivana Angelicchio sačinjavaju:

pod I prestupak § 305 k. z.

pod II zločin po § 122 b) k. z. dotično prestupke po §§ 302, 303 k. z.

pod III, V, VI, i VII prestupke po §§ 302, 303 k. z.

pod IV zločin po §§ 63, 64 k. z.

B). Potvrđuje se zapljena obavljena sa strane c. k. državnog odvjetništva u smislu § 487 kp., zabranjuje se daljno rasprostiranje zaplijenjenih ulomaka, određuje se uništenje zaplijenjenih primjeraka kao i onih što bi se mogli zaplijeniti te rastavljenje dotičnog tiskovnog sloga i redovito objelodanjenje presude u državnom listu i u dojučem broju „Crvenog Barjaka“.

#### RAZLOZI

Sa zaplijenjenim ulomcima pod I nastoji se uzveličati i opravdati jedno zločinstvo; sa onim pod brojevima II, III, V, VI, VII pokazuje se prezir katoličkom vjerezakonu i potiče se druge na neprijateljstvo i na mržnju protiv svećeničkom staležu i protiv običajima i uredbama katoličkog vjerezakona; pod brojem IV vrijedja se dužno poštovanje prema Njegovom Veličanstvu i Vladalačkoj Kući.

Prema tome u smislu propisa §§ 36 i 37 zakona o štampi i §§ 485, 486 i 493 kp. izdata je gornja osuda.

C. k. okružni sud u Šibeniku, odio VI

na 10 listopada 1912.

(Potpis nečitljiv)

## Za sveopće izborno pravo glasa.

Svi naši kartelirani patriote nacionalisti ne žive nego za čitati brzoglav sa ratišta. I dobro im bilo: čovjek ne živi od samoga kruha. Ali rek bi, da su zaboravili na sve ostalo.

U Zagrebu je valjda to opazio Stjepan Planinščak, pa da sjeti svoju čeljad da i bliže ima ropstva i nevolje, izvršio je atentat na komesara Čuvaja.

Mi ćemo na dragi način da podsjetimo naše očeve domovine, da će sada balkanska raja dobiti svoje pravice, a neka oni misle na dalmatinsku raju, na dalmatinske političke, moralne i ekonomske nevolje.

Ne očekujemo, da oni, očevi domovine i časni zastupnici, oslobode Dalmaciju od političke gube i svih drugih nevolja. Ne! Od njih zahtjevamo da urade ono što se od njih može da očekuje, naime da uvedu sveopće izborno pravo glasa za općine i sabor pokrajinski.

To ne pitamo za nas, jer smo mi još za mnogo godina isključeni da se sa uspjehom utičemo za izvođenje ma kojeg mandata. To pitamo kao jedin, sredstvo, da se zemlja obnovi politički, što znači i moralno.

U našem javnom životu sve je trulo i mlohavo: hoće se da zemlja bude prevrnutu novim energijama, a tim se energijama hoće sredstvo, a to je sveopće pravo glasa.

Samo kada se po zakonu svi gragjani pripuštaju k žari, svi mogu da ističu i svoje interese, svoju ideologiju i da u političkom životu borbom donesu nove krvi.

Ako je očevima domovine do kulturnog napretka naroda, do političke punoljetnosti i samosvijesti puka, opće izborno pravo

moraju da smatraju najvećom nacionalnom potrebom.

Dalmacija, kao zemlja maloposjednika i seljaka, ima priličan broj birača, ali se mora dati mogućnosti da se i ostale narodne energije plasiraju na polju političkih utakmica.

Najamno radništvo, proletarijat nema nikakvog udjela ni mogućnosti ne samo da u općinama i za sabor bira svoje ljude, nego uopće ne može da u izbornim borbama utiče sa svojom kontrolom i kritikom. Stoga nemark, povlačenja u odvratnost prama apsolutnoj izbornoj pravici i jednakosti značila bi samo neprijateljstvo, razredna mržnja i prezir prema najamnom radništvu, prama neimućnim masama radnoga naroda.

Mi zahtjevamo pravo glasanja za općine i sabor kao izvršenje jednog djela pravice i kao veliko političko pedagoško sredstvo za narod od kojega imamo razloga da se puno nadamo.

Sada da vidimo ako će očevi domovine, kartelirani i patentirani patriote, moći podnositi, da Dalmacija bude preskočena i za petom u izbornom redu — od turskih vila-jeta!

Vani sa sveopćim pravom glasa za općine i za sabor!

## Mladi socijalisti.

Ima nekoliko mjeseci, da se je u Splitu osnovalo društvo mladih socijalista, koje broji oko 60 članova, a ima temeljite nade, da će postati središte ne samo lijepih mladenačkih inicijativa, nego i važan centar, rasadnik socijalističke ideje i revolucionarnih čežnja.

Za sada naši mladi drugovi rade oko svojih športskih ustanova, koje imaju tu zadaću, da provadaju gombanje, izlete i da izuču muziku.

Sve to mi odobravamo i naš pomladak bodrimo i podupiremo u svim pokušajima. Ali kao stari drugovi, koji smo mnogo iskustva stekli u borbama i u njima dobra i zla isprobali, naša djela ne vodi samo ushit, oduševljene, nego i razum.

Mladi socijalisti u svojoj organizaciji moraju da nadju nešto što ih vabi, što im je milo, dobro je i lijepo, da se fizično razvijaju sa tjelovježbom; lijepo je i mora se nastaviti sa izletima, ali je poželjno da se sa svakog izleta vrata jači i bogatiji znanjem: kraj mora, ili usred solinskih ruševina, najzgodnije je mjesto za podučavanje ili predavanje.

Današnji šegrti, ti mladi naši drugovi, sutra će postati radnici, najamni radnici, oci obitelji, članovi socijalne družbe, stoga je zadatak šegrtske mladenačke organizacije, da im usavrši školsku naobrazbu i da ih spremi kako bi u zrelo doba bili dobri gradjani, dobri radnici, ljudi svijesni svojih prava i dužnosti, oboružani i dostojni da se bore za radničke pravice.

Stari socijalisti moraju gledati da oni u radionama dobro uče zanat, jer slab radnik slab je i borac. Stari drugovi u radionama ne moraju jogunasto i grubo postupati, nego ozbiljno, pravedno i ljubezno, kao sa svojim sinovima, jer će ta djeca sutra doći uz njihov bok da se bore za zajedničke pravice, jer će ta djeca, skori mladići, sutra poći u vojsku, a oni će ostati da štrajkuju i da se bune...

Stari socijalisti imaju dakle mnogo odgovornosti prama našem pomladku, jer od



starih moraju da nauče čitati radničke novine i brošure, stari radnici moraju da daju dobar izgled kako im je na srcu strukovna organizacija, stari radnici moraju da budu u mnogim stvarima lijepim primjerom onim zatvorenim ustima, ali otvorenim očima i mozgovima, koji sve primijechuju . . .

\* \*

Organizacija mladih socijalista i isti mladi socijalisti moraju da budu središte rada, učenja, rasprave.

Mladi socijalisti mogu da budu od neo-cijenive koristi radničkim organizacijama i socijalističkoj stranci.

Mladi su bezbrižni i srčani. Njihovo je srce otvoreno svakoj plemenitoj stvari. Nisu pokvareni. Zloba ih još nije potamnila.

Interes ne znaju što je. Oni moraju da postanu pravi apoštolići misli radničkog oslobodjenja.

Oni moraju da čitaju, da uče, da um oštre a srce oplemenjuju.

Oni moraju da budu raspačavači naše štampe, raznašači naših novina, organizatori naših zabava, raznašači poziva na skupštine i konferencije, u jednu riječ oni moraju da budu slavna i čista predstraža našeg pokreta, naših borba.

Kada će se naš podmladak usposobiti za takav rad, kad će stari socijalisti na njih gledati kao na svoje pomagače, na svoje saradnike, na suborioce, onda, kada će sa okićenim barjacima i svojom glazbom, uz udaranje revolucionarnih nota gradskim ulicama svečano i ponosito koračati, i starima će se srce pomladiti, gledajući u svoje baštinike, u one koji će njihovo djelo nastaviti i valjda dovršiti.

Samo neka mladimi bude geslo: **zabava i nauka**, pa nam u dobar čas došla i organizacija mladih socijalista.

*Jedan stari sa srcem mladim.*

(Nastaviće se)

## Naše zaplijene.

Htjeli smo da sustavno prolazimo prezirnim mukom na zaplijene našega lista, koje su učestale kao neke epidemije austrijskog slobodoubitačkog sistema u Dalmaciji.

Ne bismo ni danas pisali o našim zaplijenama, kada ne bi smatrali nužnim da rečemo smiješnim i nezrelim kraljušnjacima na šibenskom Poglavarstvu i na Državnom Odvjetništvu, što mislimo o njima i o njihovim zaplijenama.

O samim zaplijenama kažemo da su nepravedne, protuzakonite, samovoljne, nesnovane. O plijeniteljima kažemo da su jako maleni ako misle da sa plijenjenjem nešto postignu. Mi uopće mislimo da oni nemaju ni inteligencije, ni sposobnosti, da nešto izmisle i da postignu sa zaplijenama. Plijene, jer se tako hoće njihovim neuzgojenim dušama. Da, tako! Štreberstvo i ignoracija! Prvo je produkt druge.

Štreberstvo je karakteristika onih, koji se nalaze nezreli na nezaslužnim mjestima. A manija konfiskacije je svjedočba nesposobnosti, nekulture plijenitelja!

Kada bismo htjeli da naši plijenitelji usavrše svoju naobrazbu sa pitanjima, koja smo

napastovani da im postavimo i obrazložimo, pitali bismo ih mnogošta. Odričemo se.

Pitamo ih samo: kako imaju obraza da plijene sve što njihovim neiskusnostima ne goduje? Od kada su oni postali mjerodavni da sude što se smije a što se ne smije pisati; što građani mogu da misle i pišu, a što ne?

Od kada i od kuda njima patent sveznanja? Njihova je impertinencija već daleko podmakla, pa rekbi da hoće da nas podsjetite da su oni tu da misle za nas i za sebe . . . premda svak zna da imaju ptiče lubanje!

Htjeli bi da nam prostor lista dozvoli, pa da ih sa pravnom naukom i zaplijenjenim stavkama osramotimo, ako im trbuh dozvoljava.

List je naš malen, ali zato neka se neka gospoda mnogo ne usuđuju! Slobodu znanja i njegovog širenja, nisu mogli da veći talenti spriječe! Zar će oni dirati u manifestacije ljudskih umova?

Ako su se nabubali sa školskim učenjem i primitivnim shvaćanjem svoga zanata, još nisu dorasli da shvate socijalno pitanje i sve životne probleme, koji duboko u nj zasijecaju. Ako cenzor ili cenzori plijene što se odnosi na socijalno pitanje, dakle na ustrojstvo družbe, proučavanja i kritizovanja dobrih i zlih strana njezinih, a ti cenzori misle da je to njihovo pravo, njihova dužnost, u njihovoj moći, onda su to fantasti, pogibeljni družbi ljudskoj, jer joj priječe razvoj i ono stečeno pravo, koje je razlikuje od živinske, od barbarske družbe!

Ovim ne protestujemo protiv zaplijena, jer ja uzaludno; ne pitamo ništa, jer nemamo šta da pitamo. Samo kada će ovaj list početi da se sustavno bavi sa raznih znanostima, vjerskim i mudroslovnim pitanjima, čekat ćemo te slavne momke na biljezi, da ih prebijemo na stup sramote: da im bolje rečemo koja je njihova rabota. Valjda to oni i čekaju, da pospješje promaknuće!

\* \*

Zapljene nam nisu mrske. One nam napunjaju manjkavost istomu listu. Nije potreba da mi učimo mrziti ovaj austrijski sistem, kada tako lijepo oni — cenzori — mrče ime austrijsko i omražavaju ga; oni, koji u ime austrijskih zakona dokazuju da u Austriji nema slobode, nema pravice, nema socijalnog života.

Eto razlog našeg dosadanjeg muka! Samo neka se tako nastavi! Mi smo žudni pravice i slobode: ako je u ovoj zemlji nema, a mi ćemo ljubiti, blagosivati i svako dobro željeti onim zemljama, gdje ima slobode, uvjereni da samo one imaju pravo da opstoje! Turska *docet!*

Razume li latinski naši momci? Morali bi, ali ne vjerujemo!

U ostalom, u svojoj akutnoj ignoranciji, da bi se danas u Šibeniku objelodanilo deset ploča zakonskih — zaplijenili bi ih!

I Austrija bi bila spašena.

\* \*

Sve je to smiješno, a po naše administratore zakona porazno. Oni dokazuju svoju inkompetenciju i smisao neodgovornosti, da sutra udare pečat zaplijene na jedno djelo ili članak umjetničke ili historijske vrijednosti, a zašto nebi? Ta tu su zakoni!

Da im se rekne da su zakoni ostarili i da ne odgovaraju više savremenom duhu i dnevnim potrebama ljudstva, dvojimo u njihovu prisutnost duha i inteligenciju, te nebi znali da odvrata: *a vi promijenite zakone!* Na što im ne bi mogli da prigovorimo da su pedanteri, da se drže šablona, a ako baš hoće da majmunišu, da imaju slobodno i opširno polje: praksu u čitavoj Austriji u pogledu štampe!

Jer, slobode u obilju ni u Austriji nema, ali mi smo umjereni: imati onoliko slobode štampe, da se smije kazati jednom državnom odvjetniku da je živina; jednom prestojniku da mu je tovarčić izio knjige; jednom biskupu neka nema povjerenja u Sv. Barbaru nego u munjevod; da Bog ne šalje ni krpu, ni kišu, ni grom, nego da su to obične pojave prirode, to je za nas dosta i ne tražimo ništa više! To se smije kazati u Austriji, pa hoćemo da to i mi uzmognemo kazati i u Dalmaciji, jer imamo i mi odličnu čast da doprinosimo za civilnu listu, ili, ako naši momci ne razume, za carsku plaću.

A ako imaju tako razvijeno svojstvo majmunisanja, molimo ih, za svoje dobro, da ne gledaju na Hrvatsku, jer je to veleizdajničko. Sve to u nadi da će barem približno shvatiti, jer kada to nebi shvatili i nebi vodili računa o novim socialnim potrebama, o mienjajućim i promijenjenim prilikama, onda bi mogli biti Poglavari i Državni Odvjetnici i prosti vladkovi.

Ali mi ne očajavamo. Djeca do neke dobe meću prste u nos. Ukori roditelja i prigovori ne vrijede. Najednom sama se isprave.

U najgorem slučaju: sazriju tikve i mluni, pa će se u praktičnom životu usposobiti i naši momci. *Sbagliando s'impara*. A mi, koji najviše uživamo od ljudskog napretka, u ovom listu ćemo ih podučavati, i tako, ako će Austrija imati, prije no li je nestane, par pristojnih Državnih Odvjetnika i Kotarskih Glavara, — biće naša dika.

## Šibenske vijesti.

Šib. dana 5/XI 1912.

Mnogi nas drugovi i prijatelji, osobito oni iz Spljeta, salijetaju, da im objasnimo povod odlaska u vojsku Ante Grubišića i Ivkovića, ljudi koji su se, dok su u Šibeniku bili, izdavali za socijalne demokrate. Mi nebi zadovoljili znatizeljnost naših drugova, da se konstatovanje njihova bijega u Šibeniku ne tumači kao protivnost između onoga što socijaliste ispovijedaju s jedne a djeluju s druge strane.

S toga treba da napomenemo da nikada nije odisala istina kroz Grubišićevo priznavanje sebe socijalistom, pa za to smatramo da se s njime kao socijalistom nije potrebno ni baviti.



A što se Ivkovića tiče — i on nam se pričinja vrlo sumnjivim jer vas njegov život te rad i u familjarnom i u javnom životu uvijek je bio takav, da ga je svaki pošten socijalista morao osuditi.

Jer socijalista, koji je, po nasilnim mjerama, primorovan da polazi u rat, ovako se, dajući maha svojim spontanim socijalističkim čuvstvima, može o njemu da izrazi: *Samo jednu duševnu bol osjećam: ako moram ovako mlad pasti, zašto da ne padnem u borbi za svoje ideale; u revoluciji da mi je pasti, a ne u jednom ratu.*

U ovom smislu pisao je „Slobodnoj riječi“ i jedan srbijanski drug, rezervni časnik, nadodavajući tom svom značajnom pismu i ovo: *»Neugodno mi je što moram u ovom pokolju ljudi sudjelovati. Protiv toga ali ne mogu ništa poduzeti. Sa svojim silama nastojaću meni podvrgnute ljude štiti i štediti od ratnih grozota.*

Tako pišu, tako djeluju socijalisti. A ne baniti se sa socijalizmom a tamo polaziti u rat dok se u našim krajevima drže protestne skupštine protiv rata, protiv srednovječnih pokolja i najuzasnije nesreće društva koja uvija u tugaljivu crninu nekoliko hiljada mladih žena, braće, matera, djece i sestara. A ne baniti se sa socijalizmom a tamo pjevati *»Oče naše«* u pravoslavnoj crkvi i rodoljubne šovenske melodije u društvu „Srbadija“.

Nego po svim glasinama koje su se pronosile o finacijalnoj snazi velikog gospodina Ivkovića, koga je socijalizam učio raditi a ne šegačiti se po kavanama, njega su poslali u Srbiju razlozi možda nezavisni od njegove volje da pogje tamo. A Grubišić je pošao u Crnogorsku vojsku da bi otkupio jedno grješno i nedozvoljeno djelo koje je iza sebe u Šibeniku ostavio. I u tim grješnim djelima obojice nek se traže uzroci njihova bijega, a neka ih se ne smatra socijalistima, kojima je *patria mondo intero a legge la libertà*.)

**Zapljenjena našeg lista.** Kad bi lisica iskazivala se prijateljom kokošiju a vuk prijateljem vunjači, kad bi lupež uvjeravao svijet da je on pošteniji od čestitih gragjana a javna bludnica kad bi laskala sebi da je zaštitnica morala — manji bi apsurd bio nego kad šibenički državni odvjetnik vrši ulogu čuvara zakona i pravde.

Deseti je ovo put ili jedanaesti da nam on zasebice plijeni list i da nam nanosi štetu koju mi teškim mukama snosimo. Do ovoga puta još se nismo osvrnuli na te zapljene, ali ovoga puta, koliko god izbjegavali, prisiljeni smo da se s posljednjom malo opširnije pozabavimo. Jer ono što nam je u posljednjem broju zaplijenio prevršuje svaku mjeru, sili nas da gubimo strpljenje i da sumnjamo još većom sumnjom no do sada u ideale tobožnje pravde, koje, po stoti put ponavljamo, u puno većoj dozi ima u Turskoj nego u Austriji.

Osuda povrh zapljene posljednjega broja, u svojoj motivaciji, kaže da nam zapljenjuje jedan stav iz članka *»Patriotsko vaspitanje djece u školama«* s toga, što smo sadržajem toga pasusa uvrijedili osobu Nj. Veličanstva! Kad smo to pročitali ono je na nas djelovalo tako da su nam lica dobivala izgled najraznijih boja — i žuti, i modri, i zeleni! Ali ne od straha no od bijesa i ljutine. Ma zaklinjemo držav. odvjetnika svim onim što je čovjeku najmilije, nek nam kaže koji je list čitao, je li valjda koji drugi list počinio prestupak koji nama pripisuje pa u zabuni pomislio da čita naš?! Jesu li pisari možda pogriješili u prepisivanju? Odosmo se priupitati i doznasmo da

se taj prestupak tiče nas i da se ne radi o pogriješci nikakvoj!

E kad je tako onda vidimo za čas u čemu je bitnost tog blaženog prestupka. Napisasmo da je nesavremeno više da djeca u osnovnim i srednjim školama uče po onom metodu koji je dan danas uveden; to smo istakli osobito za istoriju, koja po današnjem metodu izučavanja kao da nema nikakvi drugi cilj nego da studentu utuvi u glavu dane i godine raznih ratova te da u njemu pobudi neko osobito štovanje prema dinastijama koje su u dotičnim ratovima uzele učešća.

Radi ovoga zapljenjuje nam list i u zapljeni kaže da smo s tim riječima htjeli uvrijediti osobu Nj. Veličanstva!

Mi držimo da bi i odviše nepametno bilo od nas pred javnošću braniti se od objeda držav. odvjetnika, jer će svak uviditi da smo pasusom našega članka upirali prstom u ratove istočnih naroda u starome vijeku, — svak će uvigjeti da smo time mislili na Perzijske ratove, na Napoleonovu epohu, na ratove koji su bili u srednjem vijeku i. t. d.

Da je držav. odvjetnik tražio savjeta i kod pedagoga tugjih naroda ne bi na se navukao bio bruku, od koje se neće osloboditi sve dotle dok se jednom ne pripitomi. A kad nije htjeo lutati po stranim državama, mogao je naći savjeta kod profesora, koji je njemu, držav. odvjetniku Marcocchii, predavao i socijologiju, a taj je Ludwig Gumplovicz, koji u *Nacrtu svoje socijalne filozofije* veli doslovno ovo: **izučavanje istorije u današnjim školama takovo je da čovjeku staje pamet kad promisli čime sve školski „pedagozi“ mračne mozak našeg pomlatka; od suštine se zazire, dok se ona nadoknagjuje sve nekakvim pustim godinama ratova i imenima suvišnih vladara.**

Kad je to napisao profesor Gumplovicz, koji je predavao socijologiju na gradačkom univerzitetu, pa kad on nije uvrijedio osobu Nj. Veličanstva, onda je jasno kao sunce da tu osobu nijesmo uvrijedili ni mi.

Ele, kad neko nije po rođenju vitez neg taj sinonim gluposti kad mora da dobije radi zasluga stečenih u službi — šta sve nije kadar da učini u zahvalu tog previšnjeg odlikovanja!...

**Nemoralni trgovci.** Vaskolik naš narod, poštivajući najbolje sinove koje majka rodu svome ragja, s velikim pijetetom spominje ime Stjepana Planinščaka.

Čast mu i slava!

Ali kako je neko uzeo monopol da od tugjih nesreća sebi čini korist, tako su prigodom smrti Planinščakove nemoralni trgovci izdali za njim jedan nekrolog, koji je po gradu bio prodavan po dva novčića komad.

Držimo da je ime Stjepana Planinščaka zaslužilo da mu se izda osmrtnica koja nekome neće služiti kao sredstvo za nemoralna uekonomisanja, i žao nam je u dnu duše što onaj nekrolog, zbog toga što nije bio dijeljen badava, nije došao do ruku mase. Jer da je ko htjeo i da ga kupi, to nije mogao jer je bilo prekasno, budući ga držav. odvjetnik brže bolje zaplijenio.

Imena: Njeguš, Jukić, Kovacs, Planinščak — socijalisti ubilježavaju u svoj album sa slovima ispisanim samim kapljama naše krvi, u pero umočene da bi tom tintom teže izbljednile stranice tog našeg najdragocjenijeg spiska, i dokle god tako ne budu činili i Hrvati, biće i jeste velika šteta što se kod njih ragjaju ljudi Jukićeva i Planinščakova imena i značaja.

## Osvrti i bilješke.

Naš glas protiv rata.

28.og Oktobra o. g. obdržali su predstavnici Internacionale u Bruxellesu sjednicu na koju su došli predstavnici 16 država. Manjkali su Bebel i Guesde te delegati balkanskih naroda koji su spriječeni dogagajima koji se zbivaju u njihovoj domovini.

Glavni predmet dnevnoga reda bio je *situacija izazvana dogagjima na Balkanu*. Adler započeo je diskusiju sa dugim obrazloženjem o uzrocima krize o kojoj raspravljaju.

Žalimo što, ograničeni prostorom lista, nijesmo u mogućnosti da donesemo u cijelosti vas govor druga Adlera, da pristalice rata uvide kojom logikom socijalisti zaturavaju rat u najmračniji kut svijeta, iz koga se ne bi trebalo nikada na nj sjećati i upotrebljavati ga kao tobožnje sredstvo nacionalne obrane.

Osim Adlera govorili su i ostali zastupnici svojih zemalja, koji su se svi složili u tome da polovicom mjeseca Januara 1913 sazovu jedan Internacionalni Socijalistički kongres sa jedinim ovim dnevnim redom: *Internacionalna situacija u odnosu sa položajem socijalista prema ratu.*

Silni protesti protiv rata.

Inicijativom belgijskih radnika obdržana je u *Mausonde Peuple* jedna velika skupština sa silnim protestima protiv rata.

Jedna neizmijerna gomila radnika i radnica uveličala je još više dojam i silinu protesta.

Govorili: Za Austriju Adler, za Njemačku Haase, za Englesku Soldstne, za Francescu Jaurés.

Demonstracije protiv rata nijesu mogle biti impozantnije i dostojnije onih što je čine.

Njima se pridružuje i š njima solidariše i proleterijat za koje je pisan „Crveni barjak.“

## Radničko pitanje.

Rano izjutra dug pisak mašine budi radnike na rad. Za pola časa ispuzaju iz svojih kutova stotine hiljada i žure u fabrike, preduzeća i radionice. Još pola ure i uzavri rad. Huče mašine; po svima odjeljenjima trče majstori i za dan se izrade milijoni espapa. I tako svaki dan u toku mnogih godina! Milijoni rade, da bi svojim naporom obogatili druge — gospodare fabrika, preduzeća, radionica, željeznica i t. d. Rade za to, što treba živjeti, treba hraniti sebe, ženu, djecu. I nehotice se u glavi radničkoj poradja pitanje o tome gdje je pravda, kad on mora raditi, a produkt njegova rada ide drugome, zašto radnik, naprežući se ko vo, mora provoditi polugladni život, pod vječitim strahom od besposlice, zašto on mora svojoj djeci pružati najoskudnije obrazovanje, zašto se on i njegova djeca ne mogu koristovati svima rezultatima vještine i nauke. Zašto ga ne cijene kako treba, jednom riječju, zašto on ne može, kao što bi trebalo, živjeti, hraniti se, učiti se, uživati, razvijati se, već se mora samo pokoravati. Da li će to trajati tako dugo? Može li ostati vječito? A ako ne to, gdje je izlaz? U socijalizmu je izlaz ljepšem, svijetlijem životu, u kome će se i radnici osjećati kao carevi prirode, a ne kao robovi njezini!

## Sve pretplatnike

koji su primili opomenu, da podmiere pretplatu za „CRVENI BARJAK“ pozivljemo, da ju čim prije podmiere, jer ćemo inače biti prisiljeni, da dojučim brojem počnemo obustavljanjem šiljanja lista onima koji do izlaska narednog broja svoj dug ne podmiere.